03/03/2024

3 Μαρτίου 1957: Ο ηρωικός θάνατος του Αγωνιστή της ΕΟΚΑ Γρηγόρη Αυξεντίου

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

«Στην εσχάτην ανάγκην θα αγωνιστώ και θα πεθάνω σαν Έλληνας, αλλά ζωντανόν δεν θα με πιάσουν».

Ήταν 3 Μαρτίου του 1957, μέρα κατά την οποία, οι πάνοπλοι Άγγλοι στρατιώτες, περικύκλωσαν το κρησφύγετο του Υπαρχηγού της ΕΟΚΑ Γρηγόρη Αυξεντίου και έριξαν μέσα σε αυτό βενζίνη και χειροβομβίδα, με αποτέλεσμα να πέσει μαχόμενος ο Σταυραετός του Μαχαιρά.

Ο Ήρωας Γρηγόρης Αυξεντίου ενταφιάστηκε την επομένη, 4 Μαρτίου, στις Κεντρικές Φυλακές, στα Φυλακισμένα Μνήματα.

Το γεγονός αυτό συγκλόνισε τον μεγάλο ποιητή Γιάννη Ρίτσο ο οποίος έγραψε ένα από τα συγκλονιστικότερα ποιήματα του με τίτλο «Αποχαιρετισμός».

Ποτὲ δὲν θὰ μποροῦσα νὰ πιστέψω πὼς ἡ στενότητα μιᾶς σπηλιᾶς

μποροῦσε νἄχει τόση εὐρυχωρία· μποροῦσε νὰ χωρέσει
τὴν πατρίδα μὲ τὶς ἐλιές της, τ’ ἀκρογιάλια της, τὰ βάσανά της, μὲ τὰ καΐκια της μ’ ὀλάνοιχτα πανιὰ στὸν ἀντρίκιον ἀγέρα της,
τὸν κόσμο μὲ τὰ φλάμπουρά του, τὰ ὄνειρά του, τὶς καμπάνες του,
καὶ τὰ μικρὰ ἀγριόχορτα. Ἀνασαίνω,
μέσα σ’ αὐτὸ τὸ πέτρινο τοῦνελ ποὺ ἡ ἔξοδός του
εἶναι το ἴδιο τὸ στόμιο τοῦ ἥλιου. Τὸ ξέρω:
ἀπὸ δῶ, κατευθείαν, θὰ περάσω νεκρὸς μὲς στὸν κόσμο.
Μὴν κλαῖτε.
Καὶ ξέρω τώρα, ὅσο ποτέ, πὼς εἶναι δυνατὴ ἡ ἐλευθερία. Γειά σας.
Τούτη τὴν ὥρα δὲν τρομάζω τὰ μικρὰ ἢ μεγάλα λόγια–
μπορῶ νὰ σκουπίσω τὰ μάτια μου στὴ σημαία μας
μιὰ καὶ τὸ ξέρω: στὴν ἀπόλυτη στιγμή μου
μὲς ἀπ’ τὸ στόμιο τοῦ θανάτου οἱ συναγωνιστές μου
θὰ παραλάβουν ἀπ’ τὰ χέρια μου φλεγόμενη
τὴ σημαία τοῦ ἀνένδοτου ἀγώνα, φλεγόμενη
σὰν πύρινο ἄλογο ἱκανὸ νὰ διασχίσει τὸ ἄπειρο καὶ τὸ θάνατο σὰν ἄσβηστη δάδα μέσα σ’ ὅλες τὶς νύχτες τῶν σκλάβων,
φλεγόμενη ἡ σημαία μας
σὰ μέγα ἀστραφτερὸ δισκοπότηρο γιὰ τὴν Ἅγια Μετάληψη τοῦ Κόσμου.
Μπορῶ νὰ ἐπαναλάβω:
«Λάβετε, φάγετε, τοῦτο ἐστί τὸ σῶμα μου καὶ τὸ αἷμα μου–
τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Γρηγόρη Αὐξεντίου
ἑνὸς φτωχόπαιδου, 29 χρονῶ, ἀπ’ τὸ χωριὸ Λύση,
ὁδηγοῦ ταξὶ τὸ ἐπάγγελμα,
ποὖμαθε στὴ Μεγάλη Σχολὴ τοῦ Ἀγώνα τόσα μόνο γράμματα ὅσα νὰ φτιάχνουν τὴ λέξη «ἐ λ ε υ θ ε ρ ί α»
καὶ ποὺ σήμερα, 2 τοῦ Μάρτη 1957, κάηκε ζωντανὸς στὴ σπηλιὰ τῆς Μονῆς Μαχαιρᾶ
καὶ σήμερα ἀκριβῶς, 2 τοῦ Μάρτη, μέρα Σάββατο–μὴν τὸ ξεχᾶστε, σύντροφοι –
στὶς 2 ἡ ὥρα μετὰ τὰ μεσάνυχτα, καὶ 3 πρῶτα λεπτά,
γεννήθηκε ὁ μικρὸς Γρηγόρης ἀνάμεσα στὰ
ματωμένα γόνατα τῆς πλάσης. […]»

Γιάννης Ρίτσος

Η ζωή του

Ο Αυξεντίου γεννήθηκε στο χωριό Λύση Αμμοχώστου στις 22 Φεβρουαρίου 1928. Με την αποφοίτησή του από το γυμνάσιο μετέβη στην Ελλάδα για να σπουδάσει

στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων. Μπήκε τελικά στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών και παράλληλα μελετούσε για να εγγραφεί στη Φιλοσοφική. Υπηρέτησε στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα ως Ανθυπολοχαγός πεζικού και μετά επέστρεψε στην Κύπρο, όπου εργάστηκε ως οδηγός ταξί.

Στις 20 Ιανουαρίου 1955 έγινε η πρώτη συνάντηση του Αυξεντίου με τον Γεώργιο Διγενή – Γρίβα, που ήταν αρχηγός της Ε.Ο.Κ.Α. (Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών) και μπήκε στον αγώνα κατά των Άγγλων. Την άνοιξη του ιδίου χρόνου συμμετείχε στις επιθέσεις κατά της Ηλεκτρικής Εταιρείας και του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Λευκωσίας.

Οι αγώνες

Πολύ γρήγορα διακρίθηκε για τις ηγετικές του ικανότητες και του δόθηκε η θέση του υπαρχηγού της Ε.Ο.Κ.Α, της μεγαλύτερης απελευθερωτικής οργάνωσης στο νησί, με κύριο στόχο την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια της σύντομης αντιστασιακής του δράσης έλαβε τα ψευδώνυμα «Ζήδρος», «Ρήγας», «Αίαντας», «Άρης», «Μάστρος» και «Ζώτος».

Οι Άγγλοι κατακτητές έκαναν πολλές προσπάθειες για να τον συλλάβουν και τον επικήρυξαν με 5.000 λίρες. Ο Αυξεντίου πάντα τους ξέφευγε και ποτέ δεν έχασε το κουράγιο του. Μια φορά μεταμφιέστηκε σε καλόγερο και κέρασε τους άγγλους

διώκτες του χωρίς να τον αναγνωρίσουν. Στις 10 Ιουνίου του 1955 βρήκε την ευκαιρία να παντρευτεί την αγαπημένη του Βασιλική στο μοναστήρι του Αχειροποιήτου.

Στις 12 Δεκεμβρίου 1955 ο Αυξεντίου και όλη η ιεραρχία της ΕΟΚΑ παγιδεύτηκαν από τους Βρετανούς στο όρος Τρόοδος, κοντά στο χωριό Σπίλια. Ο Αυξεντίου, όχι μόνο οδήγησε τους συντρόφους του σε ασφαλές μέρος, αλλά άφησε τους Άγγλους να αλληλοπυροβολούνται και να έχουν πολλά θύματα.

Στα τέλη Φεβρουαρίου 1957 οι αγγλικές δυνάμεις ασφαλείας έλαβαν την πληροφορία από ένα βοσκό ότι ο Αυξεντίου και η ομάδα του κρύβονται σε μια σπηλιά πλησίον της Μονής Μαχαιρά στο όρος Τρόοδος. Αμέσως, απόσπασμα από 60 στρατιώτες έφθασε εκεί το απόγευμα της 2ας Μαρτίου. Περικύκλωσε τη σπηλιά και κάλεσε τον Αυξεντίου να παραδοθεί. Ο επικεφαλής του βρετανικού αποσπάσματος, ανθυπολοχαγός Μίντλετον, πλησίασε την είσοδο της σπηλιάς και φώναξε: «Ρίξε τα όπλα σου και παραδώσου, αλλιώς θα επιτεθούμε». Κάποιος απάντησε: «Καλά παραδινόμαστε». Τέσσερις άνδρες βγήκαν έξω, όχι και ο Αυξεντίου. Ο Μίντλετον τον κάλεσε και πάλι να παραδοθεί, αλλά έλαβε την υπερήφανη απάντηση «Μολών λαβέ».

Ο ηρωικός θάνατος για τη λευτεριά

Αμέσως, τέσσερις στρατιώτες όρμησαν μέσα στην σπηλιά. Ο Αυξεντίου τους υποδέχτηκε με καταιγιστικά πυρά. Οι τρεις Βρετανοί οπισθοχώρησαν έντρομοι, ο τέταρτος, ένας δεκανέας, έπεσε νεκρός. Ο Μίντλετον ζήτησε ενισχύσεις, οι οποίες κατέφθασαν αμέσως με ελικόπτερα. Η μάχη συνεχίσθηκε για 10 ώρες, χωρίς αποτέλεσμα για τους επιτιθέμενους. Μπροστά στο αλύγιστο θάρρος του Αυξεντίου και αφού χρησιμοποίησαν όλων των ειδών τα όπλα, οι Βρετανοί έρριψαν στη σπηλιά βόμβες πετρελαίου. Τεράστιες φλόγες κάλυψαν το σπήλαιο, για να τυλίξουν σε λίγο το κορμί του Αυξεντίου.

Η μάχη τελείωσε στις 2 το βράδυ της 3ης Μαρτίου 1957. Το πτώμα του ηρωικού πατριώτη βρέθηκε απανθρακωμένο και τάφηκε την επομένη στις Κεντρικές Φυλακές Λευκωσίας, στο χώρο που είναι γνωστός σήμερα ως «Τα Φυλακισμένα Μνήματα». **Ο Γρηγόρης Αυξεντίου ήταν μόλις 29 ετών.**

Δείτε την εξιστόρηση της τραγικής στιγμής της αναγνώρισης του Γρηγόρη Αυξεντίου από τον πατέρα του: